РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

9 ноември 2010 година *

По дело C-137/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Budapesti II. és III. kerületi bíróság (Унгария) с акт от 27 март 2008 г., постъпил в Съда на 7 април 2008 г., в рамките на производство по дело

VB Pénzügyi Lízing Zrt.

срещу

Ferenc Schneider,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н A. Tizzano, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts и г-н J.-C. Bonichot, председатели на състави, г-жа R. Silva de Lapuerta (докладчик), г-н M. Ilešič, г-н J. Malenovský, г-н U. Lõhmus, г-н E. Levits, г-н A. Ó Caoimh, г-н L. Bay Larsen и г-жа P. Lindh, съдии,

* Език на производството: унгарски.

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,
секретар: г-н A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за унгарското правителство, от г-жа J. Fazekas, г-жа R. Somssich, г-жа K. Borvölgyi и г-н M. Fehér, в качеството на представители,

— за Ирландия, от г-н D. J. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н A. M. Collins, SC,

— за испанското правителство, от г-н J. López-Medel Báscones, в качеството на представител,

— за нидерландското правителство, от г-жа C. M. Wissels, в качеството на представител,

— за правителството на Обединеното кралство, от г-н S. Ossowski и г-н L. Seeboruth, в качеството на представители, както и от г-н T. de la Mare, barrister,

— за Европейската комисия, от г-н B. D. Simon и г-н W. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 юли 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273, наричана по-нататък „Директивата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между VB Pénzügyi Lízing Zrt. (наричано по-нататък „VB Pénzügyi Lízing“) и г-н Schneider по повод на заповед за изпълнение.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

3 Член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз гласи:

„В случаите на член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз решението на съда или правораздавателния орган на държава членка, с което се спира производството пред него и въпросът се отнася пред Съда, се съобщава на Съда от съответния съд или правораздавателен орган. След това решението се съобщава от секретаря на Съда на страните, държавите членки и Комисията, както и на институцията, органа, службата или агенцията на Съюза, която е приела акта, чиято действителност или тълкуване се оспорва.

В срок от два месеца от това уведомяване страните, държавите членки, Комисията и, когато е уместно, институцията, органът, службата или агенцията на Съюза, която е приела акта, чиято действителност или тълкуване се оспорва, имат право да представят на Съда изявления по делото или писмени бележки.

[…]“.

4 Съгласно член 1, параграф 1 от Директивата целта ѝ е „да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител“.

5 Член 3, параграфи 1 и 2 от Директивата гласи:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия

[…]“.

6 Член 3, параграф 3 от Директивата отпраща към приложението към нея, което съдържа „примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни“. В точка 1 от това приложение са изброени клаузите, „които имат за предмет или резултат:

[…]

р) изключване или накърняване правото на потребителя да предяви иск или да използва други правни средства […]“.

7 Съгласно член 6, параграф 1 от Директивата:

„Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи".

8 Член 7, параграфи 1 и 2 от Директивата гласи:

„1. Държавите членки [гарантират], че в интерес на потребителите и конкурентите, съществуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици.

2. Посочените в параграф 1 мерки включват разпоредби, даващи възможност на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, по смисъла на националното законодателство, да сезират, при условията на националното право, съд или компетентен административен орган, които да решат дали клаузите на договора, изготвени с цел за общо използване са неравноправни, и да предприемат подходящи и ефективни мерки по преустановяване на продължаваща употреба на подобни клаузи".

Национално право

9 Към момента на настъпване на фактите по главното производство се прилагат Гражданският кодекс в редакцията му съгласно Закон № III от 2006 г. и Правителствен декрет № 18/1999 относно клаузите, които следва да се считат за неравноправни в потребителските договори.

10 Съгласно член 209/A, алинея 2 от Гражданския кодекс са нищожни неравноправните клаузи в потребителски договор, които са изготвени или под формата на общи условия, или предварително и едностранно от търговеца, сключващ договор с потребителя, без да са договорени индивидуално.

11 Правителствен декрет № 18/1999 разделя договорните клаузи на две категории. В първата категория попадат договорните клаузи, чието използване в потребителските договори е забранено и които следователно са нищожни ipso iure. Втората категория обхваща клаузи, които се считат за неравноправни до доказване на противното, като авторът на такава клауза може да обори тази презумпция.

12 Член 155/A, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„С определение съдът спира производството и отправя преюдициално запитване до Съда на Европейските общности. В определението съдът излага преюдициалните въпроси и посочва релевантните факти и приложимата унгарска правна уредба, доколкото това е необходимо, за да може Съдът на Европейските

общности да отговори на поставените въпроси. Определението се изпраща на Съда на Европейските общности и едновременно с това се изпраща за информация и до министъра на правосъдието“.

13 Съгласно член 164, алинея 1 от същия кодекс по правило всяка страна е длъжна да докаже фактите, на които основава своите искания и възражения. Алинея 2 от същия член гласи, че в предвидените от закона случаи съдът може служебно да събира доказателства.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

14 На 14 април 2006 г. страните в главното производство сключват договор за кредит с оглед покупка на автомобил.

15 Тъй като г-н Schneider спира да изпълнява задълженията си, VB Pénzügyi Lízing прекратява договора за кредит и сезира запитващата юрисдикция, за да събере вземанията си, които възлизат на 317 404 HUF [унгарски форинта], заедно с лихвите и разноските.

16 VB Pénzügyi Lízing не подава заявлението за издаване на заповед за изпълнение до компетентния съд, а именно съда по местожителството на г-н Schneider, а се позовава на включената в договора клауза за подсъдност, която предвижда евентуалните спорове между страните да се отнасят до запитващата юрисдикция.

17 Заповедта за изпълнение е издадена в така нареченото заповедно производство, при което не е необходимо съдът да провежда открито заседание с призоваване на насрещната страна. При издаването на заповедта за изпълнение запитващата юрисдикция не разглежда въпроса за местната подсъдност, нито включената в договора за кредит клауза за подсъдност.

18 Пред запитващата юрисдикция г-н Schneider възразява срещу заповедта за изпълнение, без да обосновава възражението си. Това води до образуването на състезателно производство между страните по общия исков ред.

19 Посочената юрисдикция установява, че местожителството на г-н Schneider не е в съдебния ѝ район, въпреки че съгласно гражданскопроцесуалните разпоредби за местната подсъдност спорове като разглеждания в случая следва да се отнасят до съда, в района на който е местожителството или седалището на ответника.

20 При тези обстоятелства Budapesti II. és III. kerületi bíróság решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Защитата на потребителите, гарантирана с Директива[та], изисква ли от националния съд, дори при липса на искане в този смисъл и независимо от вида на производството — исково или заповедно, да се произнесе служебно по неравноправния характер на изтъкната пред него договорна клауза в рамките на проверката на своята териториална компетентност?

2) Доколкото на първия въпрос следва да се отговори утвърдително, кои са критериите, които националният съд може да вземе предвид в рамките на тази проверка, в частност когато договорната клауза предвижда споровете да са подсъдни не на съда, в района на който се намира седалището на продавача или доставчика, а на съд с различен район, но разположен в близост до това седалище?

3) Член 23, първа алинея от [...] Статута на Съда [...] изключва ли възможността националният съд едновременно с подаването на преюдициалното запитване служебно да информира за това и министъра на правосъдието на съответната държава членка?“.

Производство пред Съда

21 С акт на председателя на Съда от 13 февруари 2009 г. производството по делото е спряно до постановяването на Решение от 4 юни 2009 г. по дело Pannon GSM (C-243/08, Сборник, стр. I-4713).

22 На 2 юли 2009 г. запитващата юрисдикция уведомява Съда, че с оглед на постановеното решение по посоченото дело вече не счита за нужно да получи отговор на първия и втория от въпросите, поставени с акта от 27 март 2008 г. Тя обаче посочва, че все още поддържа третия въпрос.

23 Освен това тази юрисдикция си поставя въпрос относно ролята на Съда при осигуряването на предписаната с Директивата еднаква степен на защита на правата на потребителите във всички държави членки. В това отношение тя

отбелязва, че въз основа на точки 34 и 35 от посоченото по-горе Решение по дело Pannon GSM стига до извода, че специфичните характеристики на съдебното производство между продавача или доставчика и потребителя, което протича съгласно националното право, не могат да представляват фактор, който би могъл да засегне правната защита, от която се ползва потребителят по силата на разпоредбите на Директивата. Според тази юрисдикция от въпросните точки 34 и 35 следва, че националният съд е длъжен да разгледа служебно неравноправния характер на договорна клауза, когато са налице необходимите за това правни и фактически обстоятелства.

24 Запитващата юрисдикция обаче намира, че въз основа на изложеното от Съда в релевантните точки от посоченото по-горе Решение по дело Pannon GSM не може да се прецени дали националният съд може служебно да разглежда неравноправния характер на договорна клауза само когато са налице необходимите за това правни и фактически обстоятелства, или напротив — служебното разглеждане на този въпрос предполага, че при проверката националният съд е длъжен служебно да установи необходимите за това правни и фактически обстоятелства.

25 С оглед на тези съображения Budapesti II. és III. kerületi bíróság решава да постави на Съда следните допълнителни преюдициални въпроси:

„1) Компетентен ли е Съдът съгласно член [267 ДФЕС] да тълкува и понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива[та], както и изброените в приложението към тази директива клаузи?

2) При утвърдителен отговор: може ли в интерес на осигуряването на предписаната с Директива[та] еднаква степен на защита на потребителите във всички държави — членки на Европейския съюз, преюдициалното запитване, с което се иска такова тълкуване, да включва и въпроса кои аспекти може или трябва да вземе под внимание националният съд, когато определените

в Директивата общи критерии се прилагат към специфична индивидуална договорна клауза?

3) Когато страните не са направили искане в този смисъл, но националният съд сам е установил възможността дадена договорна клауза да се окаже неравноправна, може ли този съд служебно да проведе съдебно дирене, за да установи необходимите за тази преценка правни и фактически обстоятелства, въпреки че националното процесуално право допуска такава проверка само по искане на страните?“.

По преюдициалните въпроси

По третия от първоначално поставените въпроси

26 С този въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали член 23, първа алинея от Статута на Съда допуска национална правна разпоредба, която предвижда, че едновременно с подаването на преюдициалното запитване националният съд трябва служебно да информира за това и министъра на правосъдието.

27 В това отношение следва да се посочи, че в член 23, първа алинея от Статута на Съда — който предвижда, че решението на националната юрисдикция, с което се спира производството и въпросът се отнася пред Съда, се съобщава на Съда от съответната юрисдикция и че след това секретарят на Съда съобщава това решение в частност и в зависимост от случая на страните по делото, на държавите членки и на Комисията, както и на други институции, органи, служби или

агенции на Съюза — изобщо не се споменават други мерки за информиране, които националната юрисдикция би могла да вземе във връзка с решението си да отправи преюдициално запитване до Съда.

28 За да се отговори на поставения въпрос, следва да се подчертае, че системата, въведена с член 267 ДФЕС с цел да бъде гарантирано единството при тълкуването на общностното право в държавите членки, установява пряко сътрудничество между Съда и националните юрисдикции чрез производство, което изобщо не зависи от инициативата на страните (вж. Решение от 10 юли 1997 г., по дело Palmisani, C-261/95, Recueil, стр. I-4025, точка 31, Решение от 12 февруари 2008 г. по дело Kempter, C-2/06, Сборник, стр. I-411, точка 41 и Решение от 16 декември 2008 г. по дело Cartesio, C-210/06, Сборник, стр. I-9641, точка 90).

29 Всъщност преюдициалното запитване се основава на диалог между съдилища, чието начало зависи изцяло от преценката на националната юрисдикция за релевантността и необходимостта от това запитване (вж. Решение по дело Kempter, посочено по-горе, точка 42 и Решение по дело Cartesio, посочено по-горе, точка 91).

30 С оглед на тези основополагащи принципи на механизма на преюдициалното запитване и предвид поставения въпрос следва да се определи дали разглежданото задължение за предоставяне на информация може да породи последици за правата на националните юрисдикции по член 267 ДФЕС.

31 В това отношение задължение като разглежданото в главното производство видимо не може да се счита за накърняващо въведения с член 267 ДФЕС механизъм за съдебен диалог.

32 Всъщност наложеното на юрисдикциите на съответната държава членка задължение да информират министъра на правосъдието за преюдициалното запитване в момента на подаването му не съставлява условие за отправянето на такова запитване. В този смисъл то не може да породи последици за правото на тези юрисдикции да подават преюдициални запитвания, нито да засегне правомощията им по член 267 ДФЕС.

33 Освен това правните последици от евентуално нарушение на задължението за предоставяне на информация явно не могат да засегнат производството по член 267 ДФЕС.

34 Наред с това, както отбелязва генералният адвокат в точка 74 от заключението си, не са посочени данни, въз основа на които да може да се допусне, че в резултат от разглежданото задължение за предоставяне на информация юрисдикциите на съответната държава членка може да се откажат да отправят преюдициални запитвания до Съда.

35 Ето защо на третия от първоначално поставените въпроси следва да се отговори, че член 23, първа алинея от Статута на Съда допуска национална правна разпоредба, която предвижда, че едновременно с подаването на преюдициалното запитване националният съд трябва служебно да информира за това и министъра на правосъдието на съответната държава членка.

По първия и втория от допълнителните въпроси

36 С тези въпроси, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че Съдът е компетентен да тълкува понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата и приложението към

нея, както и критериите, които националният съд може или трябва да прилага при преценката на договорна клауза от гледна точка на разпоредбите на Директивата.

37 За да се отговори на тези въпроси, следва да се напомни, че въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, които са им необходими за решаването на висящите пред тях спорове (вж. по-специално Решение от 8 ноември 1990 г. по дело Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Recueil, стр. I-4003, точка 18 и Решение от 12 март 1998 г. по дело Djabali, C-314/96, Recueil, стр. I-1149, точка 17).

38 Що се отнася до разпоредбите на правото на Съюза, които попадат в обхвата на правомощията на Съда по член 267 ДФЕС, трябва да се напомни, че Съдът е компетентен да се произнася по тълкуването на Договорите и на актовете на институциите, органите, службите или агенциите на Съюза без изключение (вж. Решение от 13 декември 1989 г. по дело Grimaldi, C-322/88, Recueil, стр. I-4407, точка 8 и Решение от 11 май 2006 г. по дело Friesland Coberco Dairy Foods, C-11/05, Recueil, стр. I-4285, точки 35 и 36).

39 Следователно, когато става дума за разпоредби от правото на Съюза, по запитване от национална юрисдикция Съдът може да тълкува съдържащите се в актовете на вторичното право понятия, каквото е понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на Директивата и приложението към нея.

40 В това отношение Съдът приема, че взети заедно, член 3, параграф 1 и член 4, параграф 1 от Директивата определят общите критерии, които дават възможност да се прецени неравноправният характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на разпоредбите на Директивата (вж. Решение от 3 юни 2010 г. по дело Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Сборник, стр. I-4785, точка 33 и цитираната съдебна практика).

41 Освен това подобен въпрос е бил поставен с преюдициалното запитване, по което е постановено посоченото по-горе Решение по дело Pannon GSM, доколкото в това дело запитващата юрисдикция е искала от Съда да изясни какви обстоятелства следва да вземе предвид националният съд при преценката на евентуално неравноправния характер на договорна клауза.

42 По този въпрос в точки 37—39 от посоченото решение Съдът отбелязва, че член 3 от Директивата определя само общо факторите, придаващи неравноправен характер на договорна клауза, която не е била индивидуално договорена, че приложението, към което препраща член 3, параграф 3 от Директивата, съдържа само примерен и неизчерпателен списък на клаузите, които могат да бъдат обявени за неравноправни, и че съгласно член 4 от Директивата неравноправният характер на договорната клауза трябва да се преценява, като се държи сметка за естеството на стоките или услугите, които са предмет на договора, и като се имат предвид всички съпровождащи сключването му обстоятелства към момента на сключването.

43 При тези обстоятелства с отговора си на посочения въпрос Съдът пояснява, че националният съд трябва да определи дали съответната договорна клауза отговаря на изискуемите критерии, за да бъде определена като неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата, и че при това националният съд трябва да има предвид, че клауза в договор, сключен между потребител и продавач или доставчик, която е включена, без да бъде предмет на индивидуално договаряне, и с която се възлага изключителна компетентност на съда, в чийто съдебен район е седалището на продавача или доставчика, може да се счита за неравноправна (вж. Решение по дело Pannon GSM, посочено по-горе, точка 44).

44 Ето защо на първия и втория от допълнителните въпроси следва да се отговори, че член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че Съдът е компетентен да тълкува понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата и приложението към нея, както и критериите, които националният съд може или трябва да прилага при преценката на договорна клауза от гледна точка на разпоредбите на Директивата, като се има предвид, че

националният съд има правомощието въз основа на тези критерии конкретно да квалифицира съответната договорна клауза с оглед на обстоятелствата по разглежданото от него дело.

По третия допълнителен въпрос

45 С този въпрос, който е формулиран доста общо, запитващата юрисдикция иска да определи какви са задачите ѝ съгласно разпоредбите на Директивата, когато смята, че е възможно клауза, с която на определен съд се възлага изключителна териториална компетентност, да е неравноправна. Тази юрисдикция в частност пита дали в подобни случаи националният съд е длъжен служебно да проведе съдебно дирене, за да установи правните и фактическите обстоятелства, необходими за преценката дали е налице такава клауза, въпреки че националното право предвижда събиране на доказателства само по искане на някоя от страните.

46 За да се отговори на поставения въпрос, следва да се припомни, че въведената с Директивата система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните си възможности, така и на степента си на информираност, като това положение води до приемането от негова страна на установените предварително от продавача или доставчика условия, без да може да повлияе на съдържанието им (Решение от 27 юни 2000 г. по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, C-240/98—C-244/98, Recueil, стр. I-4941, точка 25, Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Mostaza Claro, C-168/05, Recueil, стр. I-10421, точка 25, както и Решение от 6 октомври 2009 г. по дело Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Сборник, стр. I-9579, точка 29).

47 Съдът освен това постановява, че с оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от посочената директива предвижда, че неравноправните клаузи не са обвързващи за потребителя. Както е видно от съдебната практика, става въпрос за императивна разпоредба, с която се цели замяната на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях (Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 36 и Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 30).

48 За да се осигури защитата, която се цели с Директивата, Съдът многократно е подчертавал, че неравноправното положение на потребителя спрямо продавача или доставчика може да се компенсира само с положителна и външна по отношение на самите страни по договора намеса (Решение по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, посочено по-горе, точка 27, Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 26, както и Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 31).

49 В този смисъл при изпълнението на задачите си съгласно разпоредбите на Директивата националният съд трябва първо да провери дали някоя от клаузите на договора, предмет на отнесения до него спор, попада в приложното поле на посочената директива. Ако е така, националният съд е длъжен да прецени тази клауза, ако е необходимо служебно, от гледна точка на предвидените в Директивата изисквания за защита на потребителите.

50 Що се отнася до първия етап от проверката, която националният съд трябва да извърши, от член 1 във връзка с член 3 от Директивата следва, че тази директива се прилага за клаузи, с които на определен съд се възлага изключителна териториална компетентност, винаги когато такава клауза е включена в договор между продавач или доставчик и потребител, без да е индивидуално договорена.

51 За да се осигури ефективна защита на потребителите в съответствие с волята на законодателя на Съюза, при всички случаи и независимо от разпоредбите на националното право националният съд трябва да определи дали спорната клауза е била индивидуално договорена между продавача или доставчика и потребителя.

52 Що се отнася до втория етап от тази проверка, следва да се констатира, че както посочва запитващата юрисдикция, клаузата от договора, предмет на спора в главното производство, възлага изключителна териториална компетентност не на съда, в чийто район се намира местожителството на ответника, нито на съда, в чийто район се намира седалището на ищеца, а на съд, който както от географска, така и от транспортна гледна точка се намира в близост до седалището на ищеца.

53 Що се отнася до клаузите, включени в договор между продавач или доставчик и потребител без индивидуално договаряне и възлагащи изключителна компетентност на съда, в чийто район се намира седалището на продавача или доставчика, в точка 24 от Решение по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, посочено по-горе, Съдът постановява, че такава клауза трябва да се счита за неравноправна по смисъла на член 3 от Директивата, доколкото въпреки изискването за добросъвестност създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

54 Следва да се посочи, че подобно на клаузите, които предвиждат всички спорове във връзка с договора да са подсъдни на съда, в чийто район се намира седалището на продавача или доставчика, клаузата, която националният съд разглежда в главното производство, налага на потребителя задължението да приеме изключителната компетентност на евентуално отдалечен от неговото местоживеене съд, което може да затрудни явяването му пред съда. По спорове с по-малка цена на иска съдебните разноски, свързани с явяването на потребителя пред съда, могат да имат възпиращо действие и да накарат последния да се откаже от всякакво предявяване на иск или защита. В този смисъл такава клауза попада в категорията на тези, които имат за предмет или резултат изключване или накърняване на правото на потребителя да предяви иск — категория, посочена в точка 1, буква р) от приложението към Директивата (вж. Решение по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, посочено по-горе, точка 22).

55 Освен това подобна клауза за подсъдност позволява на продавача или доставчика да осигури отнасянето на всички спорове във връзка със стопанската му дейност до един и същ съд, който не е съдът по местожителството на потребителя, което улеснява организацията по явяването на продавача или доставчика пред съда и наред с това води до намаляване на разноските му за тази цел (вж. в този смисъл Решение по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, посочено по-горе, точка 23).

56 Ето защо на третия допълнителен въпрос следва да се отговори, че националният съд трябва служебно да събира доказателства, за да установи дали клаузата, с която се възлага изключителна териториална компетентност и която е включена в договора, който е предмет на отнесения до него спор и е сключен между продавач или доставчик и потребител, попада в приложното поле на Директивата, и ако е така, да прецени служебно евентуалния неравноправен характер на тази клауза.

По съдебните разноски

57 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) Член 23, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз допуска национална правна разпоредба, която предвижда, че едновременно с подаването на преюдициалното запитване националният съд трябва служебно да информира за това и министъра на правосъдието на съответната държава членка.

2) Член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че Съдът на Европейския съюз е компетентен да тълкува понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори и приложението към нея, както и критериите, които националният съд може или трябва да прилага при преценката на договорна клауза от гледна точка на разпоредбите на тази директива, като се има предвид, че националният съд има правомощието въз основа на тези критерии конкретно да квалифицира съответната договорна клауза с оглед на обстоятелствата по разглежданото от него дело.

3) Националният съд трябва служебно да събира доказателства, за да установи дали клаузата, с която се възлага изключителна териториална компетентност и която е включена в договора, който е предмет на отнесения до него спор и е сключен между продавач или доставчик и потребител, попада в приложното поле на Директивата, и ако е така, да прецени служебно евентуалния неравноправен характер на тази клауза.

Подписи